

Prof. Gilbert v soudním sporu s elitou našich znalců

O tom jak obtížné je spolehlivě rozpoznat pravé známky od falz dokládá starý případ z období druhé světové války v r. 1942, kdy se soudně řešil spor mezi naším známým znalcem Prof. Rudolfem Gilbertem a našimi znalci.

Někteří z čtenářů, zvláště specialisté na přetisky „Pošta československá 1919“ tento případ asi znají, pro většinu asi bude novinkou a věřím, že zajímavou.

Pokud jsou zkoumané známky shodné s originálem nebo naopak, je práce znalce jednoduchá.

Pokud tomu tak není, nemusí se k pravdě nikdy dospět, což dokládá tento článek. Je to o obtížnosti prokazování pravosti, když se najdou zřetelné rozdíly na zkoumané známce oproti známce pravým. Že nemusí jít vždy o padělek popisuje právě tento případ, kdy znalci vyloučili i zkusmé tisky.

Zvláště zajímavé je, jak se všichni znalci jednoznačně shodli, že jde o falzum a naprosto vyloučili jinou možnost. A to mezi znalci byla taková jména jako Jan Mrňák, Dr. Bohuš Rieger a František Ketzek!

Obzvláště to platí o Janu Mrňákovi, který měl po celý život pověst prvotřídního nezkorumpovatelného znalce, který se nedal nikým ovlivnit a stál si vždy za svým názorem. I on se sice párkrát zmýlil, ale těch omylů bylo minimum, vždy je čestně přiznal a vzal si z nich poučení.

Protože se ve své práci při výzkumu starých známek Afghánistánu 19. století potýkám s podobnými problémy, dovolil jsem si tuto starou záležitost připomenout.

Pro větší autentičnost jej přikládám přímo tak, jak byl zveřejněný v Časopisu Českých filatelistů, který vyšel 19.6.1948.

Nevím, jestli to bylo později definitivně filatelisticky uzavřeno (a kterými znalci), tak si dovoluji na tomto případu ukázat složitost práce znalců.

Jaromír Petřík

12.9.2009

Případ zkušebního znalce p. profesora Gilberta

Klub českých filatelistů, věren své tradici jíti za pravdou až do důsledků, požádal svého člena zkušebního znalce p. prof. Gilberta, aby se jasně vyjádřil ve věci sporu o pravost rakouské známky čtyřkorunové s přetiskem P. Č. 1919. Spor tento, jak víme, byl projednáván v r. 1942 soudně. Prof. Gilbert však zdůraznil, že po válce celý případ znovu objasní — filatelisticky. Klub jest si vědom, že v tomto případě jde o otázku spíše zásadní nežli o případný omyl a poněvadž v odpovědi p. prof. Gilberta jsou obsaženy nové poznatky, které v soudním sporu uvedeny nebyly, požádal výbor klubu komisi zkušebních znalců při Ústředí čs. filatelistů v Praze o znalecký posudek. Uveřejňujeme věcný výtah dopisu p. prof. G. a konečný posudek komise:

Po dlouhé době se hlásím ke slovu před filatelistickou veřejností. Měl jsem v úmyslu počkat ještě nějaký čas, neboť mám své důvody, ale z různých stran jsem byl vyzván, aby si veřejnost nevysvětlovala mé mlčení jako vinu, nebo strach.

Proberu nejstarší nerozřešený případ.

Je to spor o 4 K leteckou Pošta československá 1919.

Dnešní sběratelé budou vědět o tom málo, proto celý případ stručně zopakuji.

V roce 1941 koupil pražský sběratel D. F. serií leteckých známek s přet. Pošta československá 1919. Znalecky nebyly zkoušeny a dal je mně ke zkoušení. Známky jsem zkoumal, 1,50, 2,50 jsem ověřil a u 4 K jsem zůstal stát. Přetisk měl všechny charakterystiky pravosti, nápadný byl nestejný tlak u různých písmen, takže nebyla plně vytištěna. Na rubu měla stopy po přilepení a neověřil jsem ji. Sděлил jsem vše D. F. Při podrobném zkoumání zvl. mikrofotografií ve velkém zvětšení se detaily plně kryly s originály. D. F. šel k znalci Mrňákovi, ten dal na rub označení Falsem. Vystavil jsem ke známce potvrzení pravosti. Nastal soudní spor o náhradu škody a

znalci, jimž tento obor je cizí, podali posudek, že známka nemá přetisk pravý. Rozsudek prohlásil známku za padělek a žalobu zamítl.

Tedy jsem řekl, že soudní spor je skončen, ale filatelisticky rozřešen není.

Zjistil jsem, že známku dal na trh p. Ing. S. a ten mě navštívil a sdělil, že známku získal od p. J. Tajera, ředitele pošt v. v., a mohu říci, že jsem byl na správné cestě. Dnešní generace nezná p. řed. Tajera, ale starší ví, že p. Tajer byl pošt. ředitelem na hlavní poště v Praze a přednostou hospodářského úřadu. Jeho rukama prošly všechny rarity Pošty čs. a vedl celou akci přetiskovou.

Navštívil jsem ho s p. Ing. S. v jeho bytě v Dejvicích. Byl velmi rozhořčen, že známka, jež pochází od něho, má být padělkem. Po delším otálení, neboť jako starý úředník se obával, aby nezradil úřední tajemství, se konečně rozpovídal a sdělil následující:

Když 1919 byly rak. i maďarské známky přetiskovány, nebylo ještě rozhodnuto o přetištění leteckých rakouských známek, jichž nebylo mnoho. Když o tom hovořil s tehdejší gen. řed. Dr. Fatkou, uložil mu, aby obstaral na zkoušku přetisk na známkách. Řed. Tajer si vzal dvě série známek leteckých, došel do Haasovy tiskárny a tam mu hned sazeč sesadil přetisk, dal do stroje a známky jednu po druhé přetiskl. Přetištěné známky řed. Tajer předložil gen. řediteli, který přetisk schválil a ostatní známky byly přetištěny podle tohoto vzoru. Uvedené dvě série známek si pak řed. Tajer nechal na památku. Jednu serií prodal dříve. Tu měl obchodník B., který ji odvezl za hranice, kde je není známo, a bylo by zajímavé, zda a kým byly ověřeny, dokonce těmi, kteří jejich pravost popírají. Zde zůstaly pravděpodobně 3 kusy, 4 K je známa, 1,50, 2,50 K jsou někde ve sbírkách a snad se na ně přijde. Jako vzácné známky se určitě nepohodí.

Po tomto sdělení mě bylo vše jasno, neurovnaný tlak, ruční pův. sazba, i tiskárna, v níž se tiskly originály, přetisk před původním tiskem — *to není padělek*, *to je zkusmý tisk*, první, o němž víme bezpečně, v Poště českoslov. Když se pak zhotovil stereotyp, resp. matrice, nastalo lehké posunutí sazby se slovem Pošta a proto ta shodná podoba písmen.

Když jsem žádal p. řed. Tajera, aby před soudem vypověděl, co mně sdělil, bránil se úředním tajemstvím. Ostatně p. řed. Tajer žije dosud ve vysokém věku kol 90 let v Dejvicích a jistě potvrdí váženým zájemcům, co mně sdělil v r. 1942 i přít. p. Ing. S., který je v pošt. službě. Proto jsem klidně mohl říci, že soudní spor je skončen mě se vůbec netýkal, ani jsem v něm nebyl slyšen a mohu klidně zaručiti, že někdy zdánlivě složitá věc je jednoduchá a tak i tento spor končí filatelisticky. Známká má pravý přetisk Pošta československá 1919 a je zkusmý tisk jediný dosud známý, ale padělek to rozhodně a určitě není.

Ing. Dr. Rudolf Gilbert.

Pozn. red.: Řed. Tajer zemřel.

Znalecký posudek komise zkušebních znalců ze schůze dne 20. května 1948 a schůze konané za účasti pp. Dr. B. Riegra, Dr. J. Munka, J. Kovaříka, prof. F. Ketzka, E. Hirsche a J. Mrňáka s připojeným dobrozdáním p. A. L. Lišky.

Komise znalců po přezkoušení příslušného spisového a dokladového materiálu ve věci zkoušení přetisku známky

4 K letecké s přet. „Pošta československá 1919“, o jejíž pravost byl veden v letech 1941—1942 spor, dospěla k tomuto závěru:

1. Zkoušený přetisk nepochází z originálního stereotypu, kterým byly všechny přetisky „P. Č. 1919“ na skupině známek leteckých provedeny.

2. Tento přetisk nemohl být zhotoven ani z ruční sazby jako zkusmý přetisk, poněvadž sazba této velikosti v tomto druhu písma neexistuje. Nemůže se tedy jednat ani o tak zvaný zkusmý přetisk.

3. Rozdíly proti pravým přetiskům jsou pro každého znalce těchto přetisků tak značné a nápadné, že jejich nedbání ať z neznalosti nebo z nedbalosti se nesrovnává s povinnostmi skutečného znalce. R